

Unge efterkommere med ikke-vestlig baggrund halter stadig efter danskere i uddannelsessystemet

Af Kristian Thor Jakobsen og Christoffer Jessen Weissert

Unge med ikke-vestlig baggrund klarer sig dårligere i uddannelsessystemet end danske unge. Dette notat analyserer, om denne forskel er reduceret de senere år. Særligt fokuseres på forskellen mellem mænd og kvinder. Dårligere uddannelser kan være en medvirkende årsag til at personer med ikke vestlig baggrund klarer sig dårligere på arbejdsmarkedet.

Hovedkonklusioner

- En større andel unge med dansk herkomst (danskere) end unge med ikke-vestlig baggrund (efterkommere) opnår en erhvervskompetencegivende uddannelse.¹ Forskellen er størst for mænd, men også for kvinder er der en betydelig forskel.
- I 2013 havde ca. 80 pct. af danske 30-årige kvinder en erhvervskompetencegivende uddannelse, for de tilsvarende efterkommere var det kun 70 pct. Kvindelige efterkommere kan således ikke siges at have "indhentet" danskerne, men forskellen er på nogle områder reduceret de seneste år.
- Tilsvarende havde ca. 73 pct. af de danske 30 årige mænd i 2013 en erhvervskompetencegivende uddannelse, mens det kun gjaldt for 47 pct. af de mandlige efterkommere. De mandlige efterkommere halter således langt efter både kvindelige efterkommere og mandlige danskere.
- Siden 2009 er den samlede andel med en erhvervskompetencegivende uddannelse blandt 30 til 35-årige kvindelige efterkommere steget fra 59 pct. til 66 pct. i 2013. I samme periode er den tilsvarende andel for mandlige efterkommere stort set uændret.
- Hvis en ung har ufaglærte forældre, forøges sandsynligheden for, at den unge selv bliver ufaglært. Andelen af efterkommere med ufaglærte forældre er større end andelen af danske unge. Det kan være en medvirkende årsag til at færre efterkommere opnår en erhvervskompetencegivende uddannelse.

¹ Efterkommere defineres her som personer af ikke-vestlig herkomst født i Danmark.

- **I 2013 havde 71 pct. af de kvindelige efterkommere mellem 25 og 29 år, hvis forældre begge var ufaglærte, således tilknytning til en erhvervs-kompetencegivende uddannelse, mens det samme var gældende for 69 pct. af kvinderne med dansk baggrund. Den negative afsmitning af at have ufaglærte forældre ser altså ud til at være stærkere for unge danske kvinder sammenlignet med unge kvindelige efterkommere. For mændenes vedkommende havde danske unge godt 10 pct. point flere tilknytning til en erhvervskompetencegivende uddannelse sammenlignet med efterkommere.**
- **Forskellen i uddannelsesniveau mellem danskere og efterkommere er størst for mændene. Sammenkoblet med den svagere udvikling for denne gruppe kunne der derfor formentlig med fordel fokuseres på at finde løsninger, der kan løfte uddannelsesniveaut for netop denne gruppe. Fx vil der formentlig være et vist potentiale i at integrere mandlige efterkommere bedre på erhvervsuddannelserne, givet at de er signifikant underrepræsenteret på disse uddannelser sammenlignet med danske mænd. For kvinderne er udviklingen mere positiv, hvorfor behovet for nye midler kan være mindre for disse. Analysen viser ikke, om en forøget indsats over for mænd eller kvinder er mest omkostningseffektiv, omend potentialet er størst for mændene.**

Kontakt

Forskningschef
Kristian Thor Jakobsen
Tlf. 3022 6792
E-mail: krij@kraka.org

1. Baggrund

Siden midten af 1990'erne er antallet af personer med ikke-vestlig baggrund, der opholder sig i Danmark, steget fra ca. 150.000 personer til knap 400.000 personer.² Denne befolkningsgruppe består dels af tilkomne indvandrere, altså personer med ikke-vestlig baggrund, der er født uden for Danmark og dels af efterkommere, altså personer, som er født i Danmark og har en mor, der er født i et ikke-vestligt land uden for EU. Gruppen af personer med ikke-vestlig baggrund er således en relativ sammensat gruppe, hvoraf en stadigt større del har boet i Danmark hele deres liv.

Som samlet befolkningsgruppe har personer med ikke-vestlig historisk set klaret sig relativt dårligt på det danske arbejdsmarked sammenlignet med danskere. Dette kommer bl.a. til udtryk ved, at gruppen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund er kraftigt overrepræsenteret i gruppen af økonomisk fattige.³ En del af forklaringen på dette er netop, at gruppen er relativ sammensat og består fx af flygtninge, der ikke umiddelbart er i stand til at varetage et arbejde givet deres baggrundshistorie. Desuden har gruppen af personer med ikke-vestlig baggrund traditionelt set haft et lavere gennemsnitligt uddannelsesniveau end danskere generelt set.

Dette notat ser således på udviklingen i uddannelsesniveauet for personer med ikke-vestlig baggrund gennem de seneste år. Der fokuseres primært på gruppen af efterkommere med ikke-vestlig baggrund, givet at disse personer alt andet lige har haft de bedste forudsætninger for at begå sig i det danske uddannelsessystem sammenlignet med gruppen af unge indvandrere, der ikke nødvendigvis har haft adgang til det danske uddannelsessystem hele deres liv. Udviklingen i uddannelsesniveauet blandt unge med ikke-vestlig baggrund sammenlignes med udviklingen for danske unge for at kortlægge, om der er en tendens til, at uddannelsesgabets mellem unge med henholdsvis dansk og ikke-vestlig baggrund er blevet mindre de seneste år.

2. Uddannelsesniveauet for unge personer med dansk eller ikke-vestlig baggrund

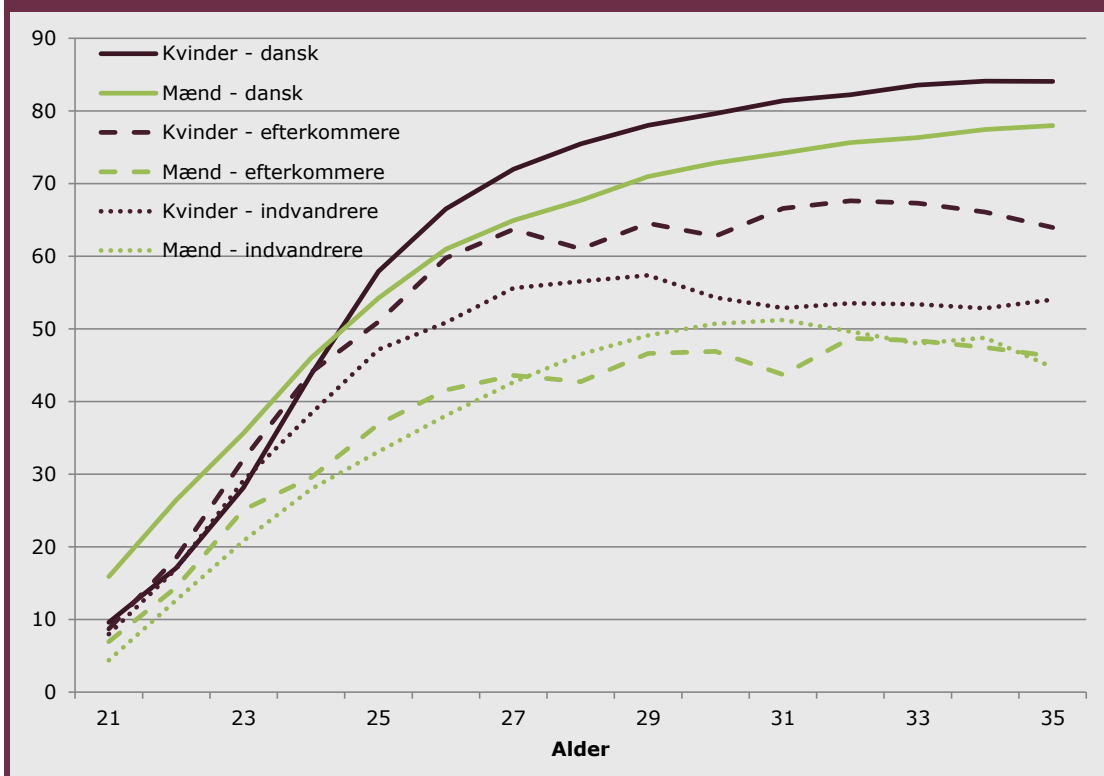
Andelen af unge med en erhvervskompetencegivende uddannelse er generelt set højere blandt personer med dansk baggrund end blandt personer med ikke-vestlig baggrund, *jf. figur 1*. Derudover havde kvinder generelt set en højere andel end mænd. Fx havde 80 pct. af 30-årige kvinder med dansk baggrund en erhvervskompetencegivende uddannelse, mens det samme var gældende for ca. 73 pct. af mændene. Til sammenligning havde kvindelige efterkommere med ikke-vestlig baggrund en andel på 63 pct., mens andelen for mandlige efterkommere lå lavest med 47 pct.

En større andel 30 årige kvindelige efterkommere har en erhvervskompetencegivende uddannelse end kvindelige indvandrere, hhv. 63 og 54 pct. Mandlige efterkommere og indvandrere med ikke-vestlig baggrund havde nogenlunde lige store andele af personer med en erhvervskompetencegivende uddannelse på tværs af alder.

² Danmarks Statistik, 2014.

³ Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2014.

Figur 1: Andel af 21-35 årige personer med en erhvervskompetencegivende uddannelse og enten dansk eller ikke-vestlig herkomst. Opdelt efter alder, køn og herkomst, 2013 (pct.)

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

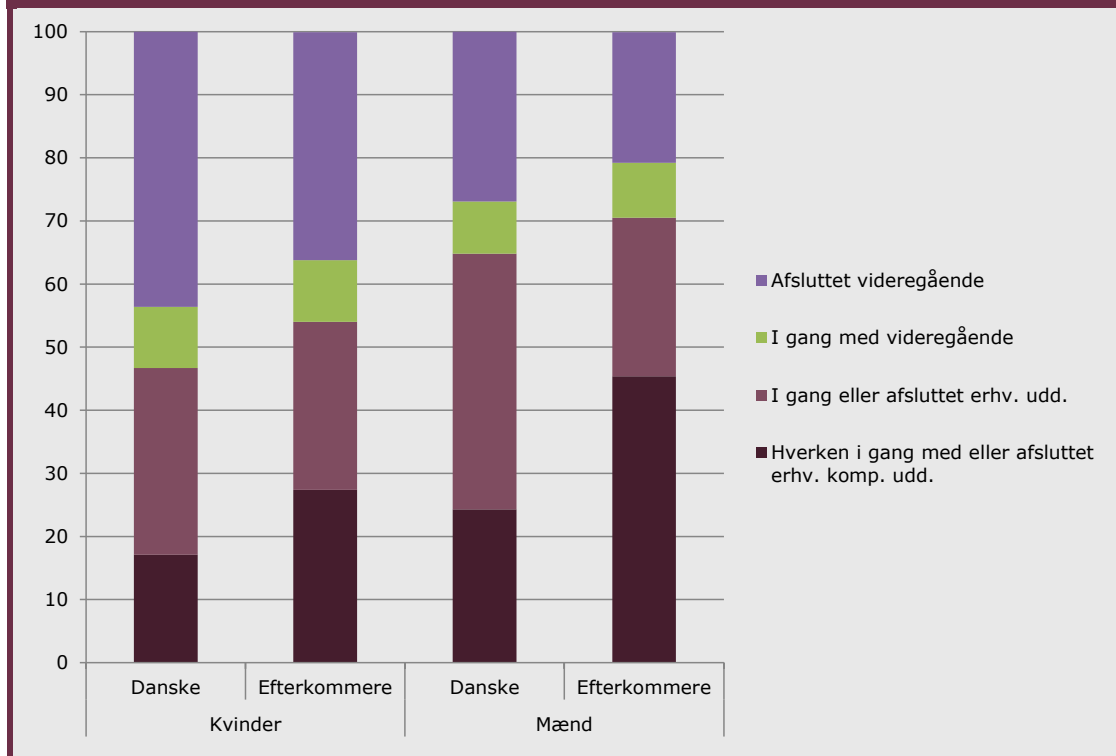
Anm.: Inkluderer kun personer med dansk eller ikke-vestlig oprindelse. Indvandrere er personer med ikke-vestlig baggrund født uden for Danmark, mens efterkommere er personer med ikke-vestlig baggrund født i Danmark. Personer med ukendt uddannelse udeladt.

I 2013 havde ca. 41 pct. af mænd mellem 25 og 29 år med dansk baggrund enten fuldført eller var i gang med en erhvervsuddannelse, mens den tilsvarende andel for mandlige efterkommere lå på 25 pct., jf. figur 2. Modsat var 45 pct. af de mandlige efterkommere i alderen 25 til 29 år hverken i gang med eller havde fuldført en erhvervskompetencegivende uddannelse, mens det samme kun var gældende for knap 25 pct. af de danske mænd. Dette peger på, at mandlige efterkommere er signifikant underrepræsenteret på erhvervsuddannelserne i forhold til danske mænd. Derfor virker det som et oplagt område at fokusere på, hvis andelen af mandlige efterkommere med tilknytning til erhvervskompetencegivende uddannelse skal forøges fremover. Kraka har fx tidligere vist, at frafaldsraten på erhvervsuddannelserne blandt drenge med udenlandsk herkomst er markant højere end for danske drenge.⁴

For kvindernes vedkommende havde 44 pct. af unge kvinder med dansk baggrund fuldført en videregående uddannelse i 2013, mens den tilsvarende andel for kvindelige efterkommere lå på 36 pct.

⁴ Jakobsen, 2013.

Figur 2: Uddannelsesstatus for 25-29 årige personer med dansk eller ikke-vestlig baggrund, 2013

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Anm.: Inkluderer kun personer med dansk eller ikke-vestlig oprindelse. Efterkommere er personer med ikke-vestlig baggrund født i Danmark. Personer med ukendt uddannelse udeladt.

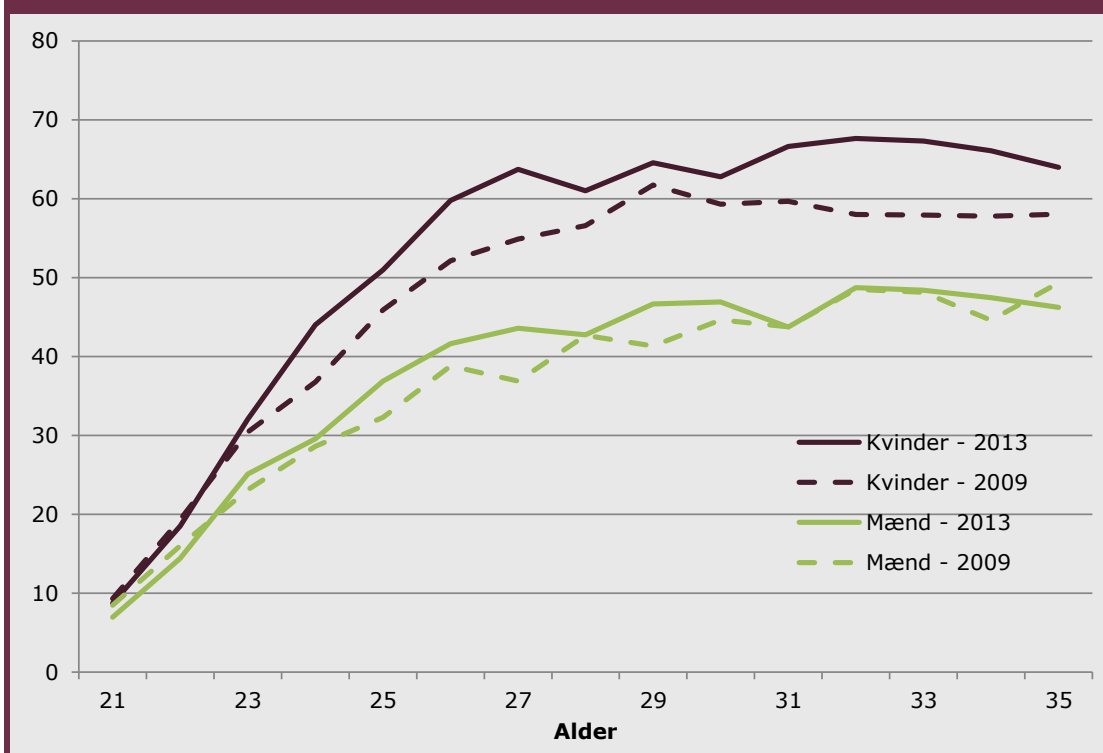
3. Udviklingen i uddannelsesniveaet blandt unge efterkommere med ikke-vestlig baggrund

Siden 2009 er der dog sket stigning i andelen af kvindelige efterkommere med en erhvervskompetencegivende uddannelse blandt 21 til 35-årige, *jf. figur 3*. De største stigninger er sket for kvinder på 30 år eller mere, hvor den samlede andel med en erhvervskompetencegivende uddannelse er steget fra 59 pct. i 2009 til 66 pct. i 2013. For de mandlige efterkommere er den tilsvarende andel kun steget fra 46 pct. til 47 pct.

Således tyder det på, at kvindelige efterkommere er blevet bedre integreret i det danske uddannelsessystem end mandlige efterkommere. Men samtidig er der stadig et stykke til, at unge kvindelige efterkommere når niveauet for kvindelige danskere.

For mandlige efterkommere med ikke-vestlig baggrund er der ikke sket den samme udvikling, således at de i højere grad er kommet til at halte yderligere efter de kvindelige efterkommere på uddannelsesområdet.

Figur 3: Andel af 21-35 årige efterkommere med ikke-vestlig baggrund med en erhvervskompetencegivende uddannelse opdelt efter køn og alder, 2009-2013 (pct.)

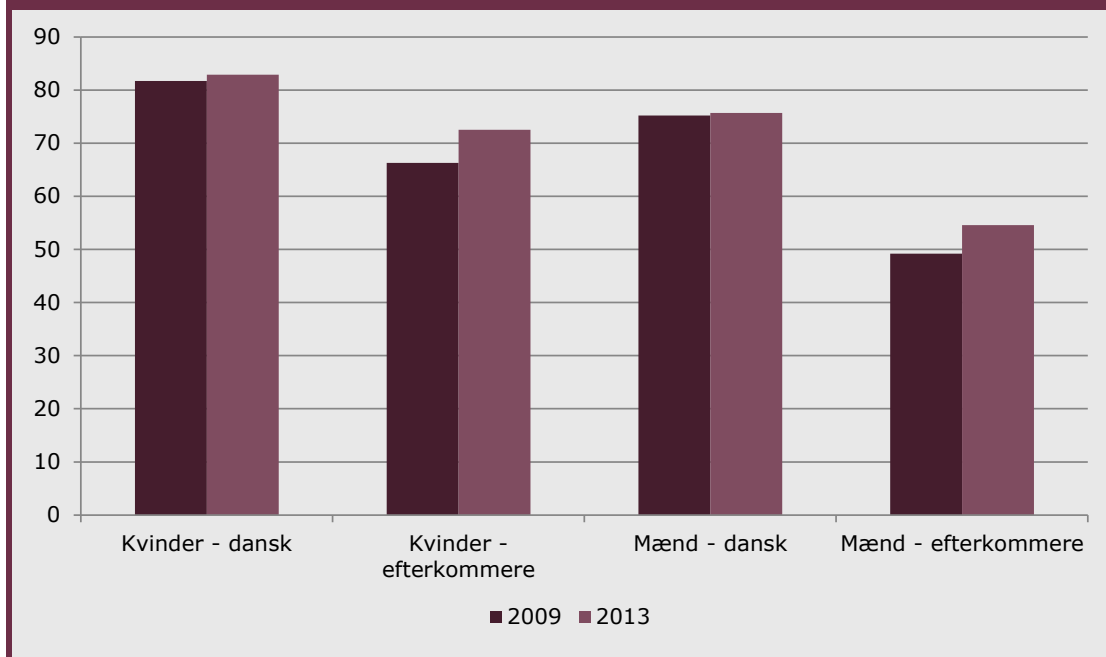
Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Anm.: Inkluderer kun personer med dansk eller ikke-vestlig oprindelse. Indvandrere er personer med ikke-vestlig baggrund født uden for Danmark, mens efterkommere er personer med ikke-vestlig baggrund født i Danmark. Personer med ukendt uddannelse udeladt.

Andelen af 25 til 29-årige kvindelige efterkommere, der har tilknytning til en erhvervskompetencegivende uddannelse efterkommere er steget fra 66 pct. i 2009 til 73 pct. i 2013, jf. figur 4. I samme periode er andelen for danske kvinder kun steget med godt 1 pct. point.

Andelen af mandlige efterkommere med tilknytning til en erhvervskompetencegivende uddannelse er ligeledes steget fra 2009 til 2013, men stigningen er mindre, end den har været for kvindelige efterkommere. I 2013 lå andelen således kun på 55 pct. for mandlige efterkommere.

Figur 4: Andel af 25-29 årige personer i gang med eller afsluttet erhvervskompetencegivende uddannelse, 2009-2013

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

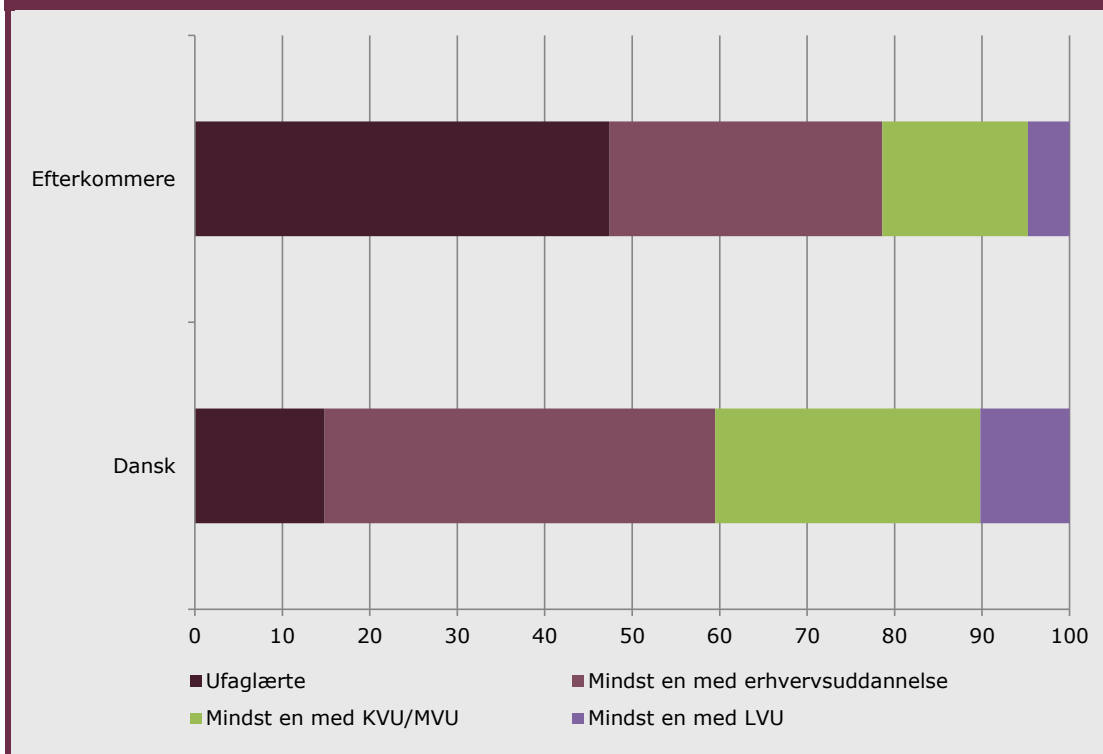
Anm.: Inkluderer kun personer med dansk eller ikke-vestlig oprindelse. Indvandrere er personer med ikke-vestlig baggrund født uden for Danmark, mens efterkommere er personer med ikke-vestlig baggrund født i Danmark. Personer med ukendt uddannelse udeladt.

4. Betydning af forældres uddannelsesbaggrund

En af hovedårsagerne til, at efterkommere med ikke-vestlig baggrund har det sværere i det danske uddannelsessystem kan være, at deres forældres uddannelsesniveau er lave. Således havde godt 45 pct. af efterkommerne med ikke-vestlig baggrund i alderen 25 til 29 år forældre, der ikke havde en erhvervskompetencegivende uddannelse i 2013, *jf. figur 5*. Til sammenligning gjaldt det samme for kun for ca. 15 pct. af de unge med dansk baggrund.

Denne skævhed kan derved gøre, at efterkommere med ikke-vestlig baggrund har sværere ved at begå sig i det danske uddannelsessystem, da forældrenes gennemsnitlige korte uddannelse kan have en negativ afsmitning på efterkommernes overordnede succes i uddannelsessystemet.

Figur 5: Uddannelsesstatus for forældre til personer i alderen 25 til 29 år opdelt efter herkomst, 2013

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Anm.: Inkluderer kun personer med dansk eller ikke-vestlig oprindelse. Efterkommere er personer med ikke-vestlig baggrund født i Danmark. Personer, hvor begge forældre har ukendt uddannelse, er ikke medtaget. Personer med ukendt uddannelse udeladt.

For personer med dansk herkomst er der en klar, positiv sammenhæng mellem forældrenes uddannelsesniveau og andelen af unge mellem 25 og 29 år, der er i gang med eller har afsluttet en erhvervskompetencegivende uddannelse, *jf. figur 6*. Fx havde knap 70 pct. af danske kvinder mellem 25 og 29 år, hvis forældre begge var ufaglært i 2013, en erhvervskompetencegivende uddannelse, mens den tilsvarende andel for danske kvinder, hvor mindst en af forældrene havde en lang videregående uddannelse (LVU), lå på 94 pct.

Den positive sammenhæng mellem forældrenes og de unges uddannelsesniveau genfindes for efterkommere af begge køn. Men for begge køn er tendensen svagere end for danskere. Da flere efterkommere har ufaglærte forældre, trækker det i retning af, at andelen af efterkommere med tilknytning til en erhvervskompetencegivende uddannelse vil være lavere.

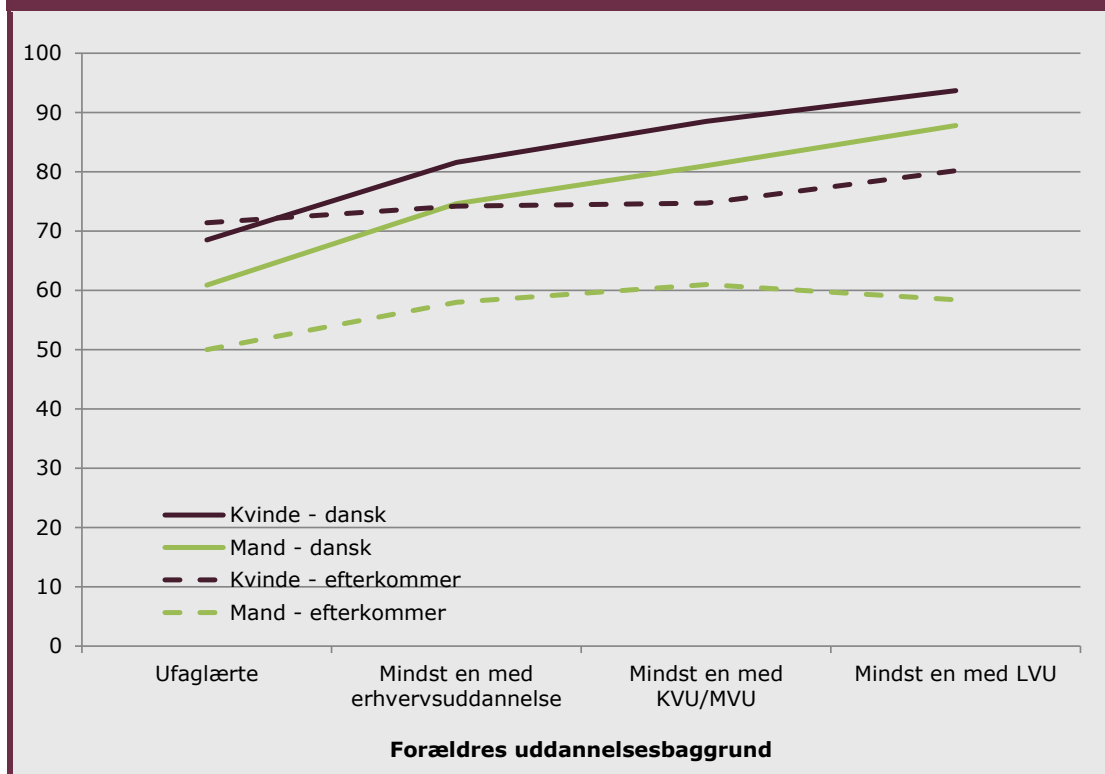
Det er dog værd at bemærke, at andelen af kvindelige efterkommere, der har tilknytning til en erhvervskompetencegivende uddannelser, faktisk er højere end den tilsvarende andel for danske kvinder, hvis forældre begge er ufaglærte. I 2013 havde 71 pct. af de kvindelige efterkommere mellem 25 og 29 år, hvis forældre begge var ufaglærte, således tilknytning til en erhvervskompetencegivende uddannelse, mens det samme var gældende for 69 pct. af kvinderne med dansk baggrund.

For denne gruppe af kvinder tyder det altså på, at efterkommere i mindst lige så høj grad opnår tilknytning til de erhvervskompetencegivende uddannelser som danske kvinder

med samme familiemæssig baggrund. For kvinder med mindst en forælder med erhvervskompetencegivende uddannelse er andelen, der har tilknytning til en erhvervskompetencegivende uddannelse, størst for kvinder med dansk baggrund.

Mandlige efterkommere med ikke-vestlig baggrund havde de laveste andele af personer med tilknytning til en erhvervskompetencegivende uddannelse uanset forældrenes uddannelsesbaggrund.

Figur 6: Andel af 25-29 årige personer i gang med eller afsluttet erhvervskompetencegivende uddannelse opdelt efter køn, herkomst og forældres uddannelsesstatus, 2013

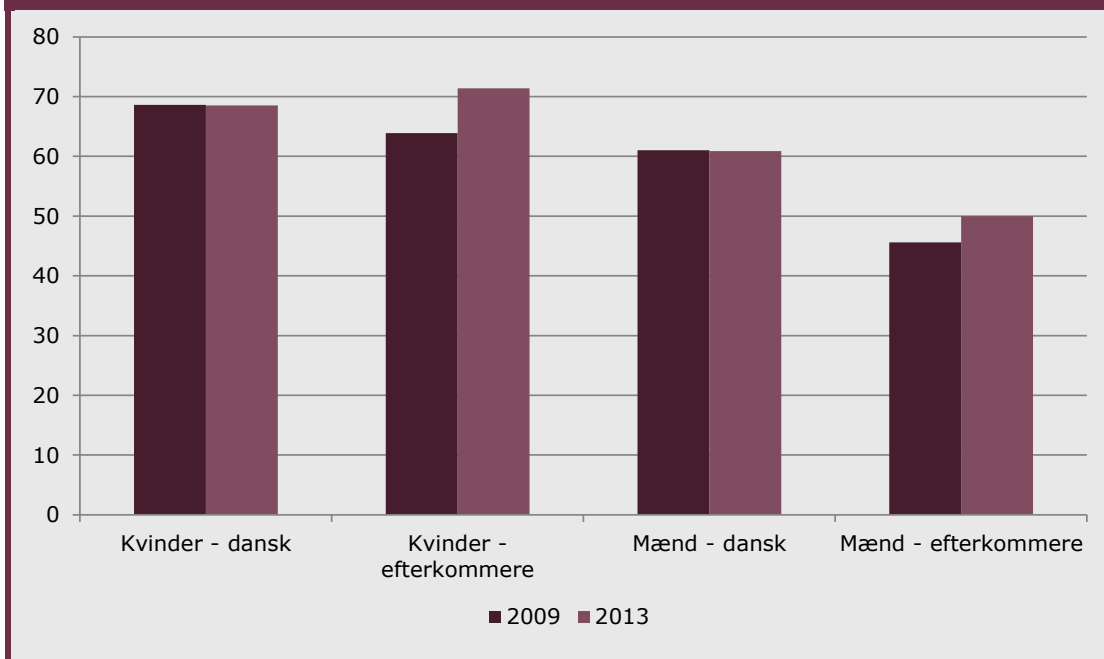

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Anm.: Inkluderer kun personer med dansk eller ikke-vestlig oprindelse. Efterkommere er personer med ikke-vestlig baggrund født i Danmark. Personer, hvor begge forældre har ukendt uddannelse, er ikke medtaget.

Siden 2009 er andelen af unge efterkommere med ufaglærte forældre og tilknytning til en erhvervskompetencegivende uddannelse således steget for både mænd og kvinder, jf. figur 7. I samme periode har den tilsvarende andel af kvinder og mænd med dansk baggrund været stort set uændret. Dette indikerer således, at der er sket en positiv udvikling i retning af, at efterkommere af ikke-vestlig herkomst og med ufaglærte forældre i højere grad end tidligere har tilknytning til det danske uddannelsessystem. Samtidig kan det dog også konstateres, at der ikke er sket mærkbare forbedringer i forhold til at øge andelen af danske unge med ufaglærte forældre, der har tilknytning til uddannelsessystemet, når de når alderen 25 til 29 år.

Figur 7: Andel af 25-29 årige personer med ufaglærte forældre i gang med eller afsluttet erhvervskompetencegivende uddannelse, 2009-2013

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Anm.: Inkluderer kun personer med dansk eller ikke-vestlig oprindelse. Efterkommere er personer med ikke-vestlig baggrund født i Danmark. Personer, hvor begge forældre har ukendt uddannelse, er ikke medtaget.

5. Litteraturliste

Danmarks Statistik, 2014. Statistikbanken.

Jakobsen, K.T., 2014. Karakterkrav på erhvervsskoler reducerer kun frafald marginalt. Kraka.

Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2014. Familiernes økonomi - fordeling, fattigdom og incitamenter 2014